

betingelser for mennesket, så at dette vort fædreland i sandhed kan blive et hjem for alle. Er det ikke det, vi vil: at selv den fattigste menneskebrøk skal have mulighed for at vokse i menneskelighed?

Det er dette syn på mennesket, der er selve hemmeligheden i vore parlamentariske former. Et demokrati, der lever, vil altid være præget af strid. „Kamp må der til, skal livet gro“. Det er striden, der kalder på ny energi og tvinger til klaring, den hvæsser argumenterne og får ideerne til at lyse med et renere lys. Men — selv når striden er hårdest, agter vi hinanden som medborgere i et fælles fædreland, og de, der af folket er sendt til tinge, samles tilsidst om det samme forhandlingsbord for om muligt at finde en løsning, der svarer til ret og billighed. Det er samarbejde gennem forhandling, der er politikens højeste kunst.

Og det andet: der må altid være plads til en opposition. Det er selve demokratiets væsen, at der er plads for den frie meningsbrydning og adgang til dannelse af nye partier. Ikke mindst det sidste. Man kan sige, at det er selve kriteriet for et demokrati, at borgerne frit kan slutte sig sammen i partier og gøre sig gældende ved frie valg.

Vi må vel have lov til at sige, at vor rigsdag i pagt med dette demokrati har formået at løse en del af hundredårets store opgaver på økonomisk, socialt, kulturelt og nationalpolitisk område. Under folkestyret har vi været inddraget i ikke mindre end fire krige, idet jo sønderjyderne under den første verdenskrig måtte kæmpe under fremmede faner. Landets frihed og selvstændighed er blevet bevaret. Forholdet mellem kongemagt og rigsdag er blevet udviklet til den mest ubetingede tillid, og vi vil overfor vor nuværende konge, kong Frederik den Niende, bevidne vor taknemlighed herfor.

I dette hundredår har vi oplevet den vældige forskydning fra almuetid til industrialisme med alle de deraf følgende brydninger, og det er lykkedes så nogenlunde at forme en lovgivning, der kunne bevare sammenhængskraften i denne overgangstid. Nye folkegrupper rykkede frem — først bønderne og siden arbejderne —, og selvom forfatningens rammer en overgang var nok så snævre, de var dog vide nok til, at disse folkegrupper kunne forløse deres kræfter i folkestyrets tjeneste og forblive det tro. Der er skabt et fællesskab, der bærer langt. Besættelsestiden viste det. På det nationalpolitiske område har vi oplevet hundredårets lykkeligste begivenhed: de sønderjyske egnenes tilbagevenden til riget. På Færøerne har folkets modning medført et friere styre, hvad vi lykønsker det til, og på Grønland synes en ny tid i sigte. De nordiske riger er rykket nærmere sammen, og de frihedens impulser, som vi har modtaget fra den store verden, har vi søgt at give forstærket tilbage.

Under det daglige arbejde med opgaverne er rigsdagen blevet styrket som den centrale magt i riget. I 1901 gennemførtes folketingsparlamentarismen. En regering kan herefter ikke blive siddende imod folketingets vilje. Et brud på denne regel, der aldrig har fået lovens form, ville i dag blive opfattet som et forfatningsbrud. Rigsdagens suverænitæt er hævdet overfor de skiftende regeringer, der har tjent denne rigsdag og det danske folk, og uden hensyn til partifarve siger vi de regeringer, der til i dag er fremgået af folketingets tillid og tillidsfuldt har samarbejdet med det, en tak for deres gerning.

Hermed være ikke sagt, at denne rigsdags kvinder og mænd ikke erkender rigsdagsarbejdets ufuldkommenhed. Det gør vi. Vi ved, at ingen af de love, vi skriver, er fuldkomne, og at ingen forfatning, selv den ypperste, er i stand til på fuldkommen måde at forene idé og virkelighed. Vi kan ikke nogensinde standse og sige: vi har nået det. Vort demokrati er det evige undervejs. Bag ethvert mål, som vi nærmer os, er endnu højere mål i sigte.

Mange store problemer er endnu uløste. Hvorledes skal rigsdagen forholde sig overfor det vidtspændende økonomiske område for virkeligt at sikre det enkelte menneskes frihed? Her står partierne overfor hinanden med ideologisk hårdt optrukne fronter. Når festens samvær her er endt, går vi ud til striden igen, hvor mangfoldige problemer presser på. Det første hundredår er kun en begyndelse, men dog en begyndelse af betydning.